

Rozhovor s Františkem Pelcem

Zdeněk Patzelt

Nemůžu nezačít otázkou: „Co pro Vás znamená jmenování do funkce ředitele AOPK ČR či přesněji řečeno potvrzení v této funkci?“

No, zdá se předně, že si nemusím hledat novou práci. Ale vážně, to, že jsem svoji pozici uhájil, mě samozřejmě těší. Přes dvacet let jsem usiloval na různých postech v resortu i parlamentu

o to, aby u nás vznikl konsolidovaný model speciální státní správy v ochraně přírody. S účinností služebního zákona byly vytvořeny podmínky pro to, aby se tak konečně stalo. Vždycky když zahrám na byrokratickou implementaci služebního zákona, musím si na to vzpomenout. Náš systém ale patří k nejlepším na světě a jenom pár zemí je ještě o kousek před námi.

Jak vnímáte nové postavení zaměstnanců státní ochrany přírody ve služebním poměru? Co od toho očekáváte?

Obecně stabilizaci profese a zkvalitnění profesního složení organizace. Musíme však udělat ještě mnoho práce. Mimo jiné, všichni vedoucí našich útvarů projdou výběrovými řízeními. Ti, kteří dlouhodobě pracují kvalitně, mají ve výběrových řízeních vyšší pravděpodobnost, že budou ukotveni i v novém systému. Ti, u kterých to není až tak jednoznačné, si budou muset pozici přesvědčivě obhájit, anebo budou nahrazeni. V současnosti probíhá také řetězec složitých jednání v rámci našeho resortu, ministerstva vnitra a ministerstva financí, jak zabezpečit krátkodobě i dlouhodoběji relevantní mzdové prostředky, aby vůbec existoval prostor pro motivaci těch, kteří si to zaslouží a bez kterých by se kvalita práce snižovala.

V ochraně přírody pracujete celý život. Je něco, co by Vás překvapilo, potěšilo, nebo v čem spatřujete v poslední době nové možnosti a výzvy?

Moderní a dlouhodobě udržitelná ochrana přírody se opírá o čtyři propojené pilíře. Právní regulaci (1), ekonomické nástroje (2), odborné znalosti (3) a práci s veřejností (4). Kdo si myslí, že mu stačí jenom jedna věc z tohoto systému, hrubě, ale opravdu hrubě, se mýlí. Největší rezervy jsme měli a dosud máme ve srozumitelné a efektivní práci s veřejností. Bez dobře informované a nakloněné veřejnosti, od vlastníka pozemku, přes samosprávy až po turistu, se prostě ochrana přírodního prostředí dělat nedá. Je k uzoufání, když slyším názory, že práce s veřejností by neměla být součástí ochrany přírody. Na začátku devadesátých let jsme neměli v podstatě žádné prostředky na praktickou ochranu přírody. Dnes má agentura k dispozici, nebo nějak administruje, stovky milionů korun ročně. Výzvou je, co neefektivněji peníze umístit ve prospěch uchování biodiverzity, přirozené retenční

schopnosti krajiny a zvýšení ekologické stability lesa a krajiny obecně. Ve státní správě, zejména v posuzování stavebních záměrů, však musíme být více předvídatelní a umět oddělovat podstatné problémy od drobností, kterými se trápíme, a mnohdy tak nesmyslně oslabujeme naše pozice.

Poslední roky znamenaly v organizačním uspořádání AOPK ČR velké změny. Lze po krátké době hodnotit, čemu to pomohlo, anebo naopak nalézt něco, co by bylo potřeba ještě řešit?

Ty organizační změny souvisely s třemi „drobnými“ příčinami. Bylo nutné dokončit integraci dvou původních organizací do funkční podoby (1), promyšleně reagovat na dramatickou redukcí provozních i mzdových prostředků (2), kdy už podfinancované jednotlivé složky nebyly schopné plnohodnotného fungování. Připomínám např. snížení provozního rozpočtu o 50 % z 90 mil na 45 mil Kč ročně, nebo pokles mzdových prostředků o 25 %. A nutná byla i reakce na účinnost služebního zákona a založení nové zákonné podoby organizace (3). Rozumím tomu, že ne všem se tohle musí líbit, ale zodpovědně mohu prohlásit, že to nebyla reorganizace pro reorganizaci či přístup, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Nyní předpokládám, že máme pár let na seriózní vyhodnocení funkčnosti systému a až podle výsledné analýzy v něm můžeme dělat korekce. Nic revolučního ale nepředpokládám. Ve všech případech jsme se snažili držet jednoduché zásady, aby systém reflektoval potřebu jednotného myšlení a lokálního konání v ochraně přírody.

Nedávno vznikla nová CHKO Brdy. Plánuje se vznik dalších chráněných území národních kategorií?

To nezáleží až tak na mně. Osobně bych si však přál, aby se časem znovu otevřela otázka národního parku Křivoklátsko či diskuse k možnosti rozšíření Krkonošského národního parku. Diskuse o centrální části Jeseníků jako národního parku je podle mne na léta zavřena, protože někteří aktivisté to mysleli tak moc intenzivně dobře, až to široká i odborná veřejnost nedocenila. Určitě však musíme dořešit zlepšení ochrany některých lužních stanovišť na soutoku Dyje a Moravy,

František Pelc (1962)

vystudoval Přírodovědeckou fakultu UK v Praze. Roku 1990 se stal vedoucím Správy chráněné krajinné oblasti Jizerské hory v Liberci, v roce 1995 ředitelem Správy chráněných krajinných oblastí ČR. V období 2002-2006 byl místopředsedou výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí PSP ČR, v období 2007-2010 působil jako náměstek ministra životního prostředí. Ředitelem AOPK ČR byl v letech 2006-2007 a od roku 2010 jím je dosud. Zaměřuje se na nástroje ochrany přírody, obnovu imisemi poškozených lesů, koexistenci chráněných území a regionálního rozvoje u nás i v zahraničí. Je zakladatel a předseda správní rady Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor a místopředseda ZO ČSOP Pro Africa. Amatérský fotograf přírody. Je ženatý a má dva syny.

nejspíše přípravou podkladů pro vyhlášení nejméně dvou národních přírodních rezervací, resp. památek. Je toho mnoho, ale nepovažuji za nutné dělat ucelený přehled reálných projektů a snů. Někdy méně znamená více.

Vím, že jste dlouhodobě zainteresován i na ochraně africké biodiverzity a chráněných území. Jak vnímáte v širším pohledu budoucnost nejenom africké přírody?

V Africe jsem strávil celkem dva roky života. Je to úžasný kontinent s úžasným přírodním dědictvím, které je však rychle ničeno. Nechci zde na pár řádcích sdělit něco moudrého, ale paradoxně pro uchování a budoucnost chráněných území je určitě důležité, aby v nich existoval celkem masivní turistický ruch z vyspělých států a adekvátní návštěvnícká infrastruktura. Dalšími předpoklady jsou vzdělanost, potírání megakorupce a efektivnější správa států. Smutné je, že některé firmy z vyspělejších zemí, často z Číny, zde provozují rozvojovou pomoc, která má ve své podstatě prvky neokolonialismu.

Celkově vidím, že přes snahu profesionálních ochranářů přírody, některých politiků, osvětových byznysmenů a hospodářů se kondice světových ekosystémů spíše zhoršuje, zejmé-

na v rozvojových zemích. Z hlediska geoevoluce je celkem jedno, jestli deštné pralesy nebo nosorožci zmizí za dvacet nebo padesát let. Ale není to jedno z hlediska stupňů volnosti pro rozhodování lidské společnosti. Tím, že ochrana přírody proces destrukce alespoň trochu zpomaluje, vytváří časový prostor. Hodnotové žebříčky společnosti se mění. Ti, co přijdou po nás, je budou mít jiné a my máme morální povinnost jim nechat alespoň prostor pro volbu toho, co oni budou preferovat. Na existenci přírodního prostředí a procesů v něm probíhajících jsme totiž závislí více, než si většina z nás připouští.

V čem vidíte největší otazníky v oboru pro nejbližší budoucnost?

Určitě je to adekvátní reakce na klimatickou změnu. Zásadní jsou vhodná adaptační opatření v krajinných strukturách, aby voda z krajiny nemizela. Omlouvám se, přehrady nemůžeme sice všude fanaticky odmítat, ale ony klíčovým řešením opravdu nejsou. Kvůli nepředvídatelnosti vývoje parametrů klimatu se může dostat do problémů i jinak dobrý koncept Nature 2000 a aktivního managementu. Když to velmi zjednoduším (a už vidím planoucí oči některých entomologů), budeme muset zřejmě víc pracovat s přírodními procesy a v menším rozsahu „zahradničit“. To zahradničení z důvodu biodiverzity nemůžeme úplně opustit nikdy, ale musí být efektivnější ekologicky i ekonomicky. Implementace soustavy Natura 2000 u nás má však i řadu praktických a někdy až komických potíží. Není normální, aby se jedna EVL nekonceptně poslepovala z několika typů ochrany, byla dozorována různými orgány ochrany přírody s různými plány péče a v terénu se schovávala ve změti rozmanitých cedulek.

Spoluzodpovědnost vyspělých států za biodiverzitu a ekologickou stabilitu v rozvojovém světě musí být hierarchicky jiná a nesmí prohlubovat místní potíže kvůli parazitickému fungování některých velkých firem i států. Souvisí s tím i řešení otázek chaotické imigrace a další podstatné věci.

Děkuji za rozhovor a přeji Vám i naší ochranné přírody, aby se Vám ve funkci ředitele AOPK ČR skvěle dařilo.

Zdeněk Patzelt